

Marko Mandić

Institut društvenih nauka, Beograd
mmandic@idn.org.rs

Spoljnopolitički identitet Republike Srbije između uticaja međunarodnih okolnosti i identitetskih kategorija stanovništva

U oblasti izučavanja spoljne politike postoji čitav niz teorija koje nastoje da objasne zašto određene države sprovode specifičnu spoljnu politiku ili vrše strateške promene i prilagođavanja u međunarodnim odnosima. Sa jedne strane, postoje strukturalističke teorije koje zastupaju tezu da na ponašanje država u međunarodnim odnosima presudno utiču dešavanja u samoj strukturi međunarodnog sistema država. Sa druge strane, postoje teorije koje tvrde da na spoljnu politiku države prvenstveno utiču njene unutrašnje karakteristike poput nivoa i razvoja demokratije, političkog i ekonomskog sistema ili kulturnih obrazaca. Srednji put u teorijskim debatama spoljne politike zauzimaju one teorije koje na eklektički način nastoje da objedine pomenuti niz faktora. Jedan od najistaknutijih koncepata proučavanja spoljne politike jeste takozvana „velika strategija“ koja u središte svog proučavanja smešta identitetske kategorije.

„Velika strategija“ bavi se izvorima nacionalnog ponosa, karakteristikama koje jednu državu identitetski razlikuju od drugih, vrednostima koje zastupa i za koje se zalaže u svojim spoljnim odnosima. Poslednje tri decenije predstavljaju izrazito turbulentan period za Srbiju u međunarodnim odnosima. Poslednja decenija XX veka obeležena je međunarodnom izolacijom Savezne Republike Jugoslavije u čijem sastavu se nalazila i Srbija. Političke promene 2000. godine označile su zauzimanje novog spoljnopolitičkog i strateškog kursa države koji je podrazumevao reintegraciju u najvažnije međunarodne institucije i početak evroatlantskih integracija. Zbog složenih međunarodnih i unutrašnjih političkih okolnosti, čvrst kurs evrointegracija zamenjen je spoljnopolitičkom doktrinom „četiri stuba“ čija je glavna ideja da Srbija u svojim spoljnim odnosima treba da održava dobre odnose sa četiri velike sile – SAD, EU, Rusijom i Kinom. Ovakva multivektorska spoljna politika može biti objašnjena kroz analizu niza spoljnopolitičkih i unutarpolitičkih faktora.

Transformacija i trenutna spoljnopolitička pozicija Srbije koja se često predstavlja i kao „Zapad Istoku i Istok Zapadu“ u velikoj meri se poklapa sa usađenim identitetskim kategorijama stanovništva i predstavama njenih građana o poželjnom strateškom kursu zemlje u međunarodnim odnosima. Stoga politika balansiranja Srbije između različitih međunarodnih aktera, iako umnogome jeste rezultat strukturalnih promena u

međunarodnom sistemu, ima visok nivo poklapanja i sa stavovima građana. Postojanje velike strategije Srbije u međunarodnim odnosima, iako svaka država ima mogućnost da projektuje svoj položaj u globalnoj budućnosti, limitirano je njenom veličinom i sveukupnom moći. Međutim, građani i stanovništvo imaju predstavu kakav Srbija spoljnopolitički identitet treba da izgradi u svojim odnosima sa ostalim međunarodnim subjektima kako bi bila prepoznata kao akter koji bi zadržao svoju spoljnopolitičku nezavisnost i posebnost. Često burna međunarodna previranja mogu dovesti do tektonskih promena u svetskom poretku. U takvim situacijama uvek postoji opasnost da bi nužnost naglih promena u strateškom pozicioniranju države dovela do isto takvih promena unutar države, s obzirom na to da su duboko internalizovane identitetske kategorije građana sklone transformaciji samo nakon dužeg vremenskog perioda.

Ključne reči: Srbija, spoljna politika, međunarodni odnosi, velika strategija, identitet

The Foreign Policy Identity of the Republic of Serbia Between the Influence of International Circumstances and the Identity Categories of the Population

One of the most prominent concepts in the study of foreign policy is the so-called "great strategy", which places identity categories at the center of its study. The great strategy deals with the sources of national pride, the characteristics that distinguish one country from another in terms of identity, and the values they represent and stand for in their external relations. The transformation and current foreign policy position of Serbia, which is often presented as "West to East and East to West", largely coincide with the ingrained identity categories of the population and the ideas of its citizens about the country's desirable strategic course in international relations. Therefore, the policy of Serbia's balancing between different international actors, although it is largely the result of structural changes in the international system, has a high level of consistency with the views of the citizens. The existence of a great strategy of Serbia in international relations, although each country has the opportunity to project its position in the global future, is limited by its size and overall power. However, the citizens of Serbia have an idea of

the preferable foreign policy identity of Serbia in its relations with other international entities leading to its recognition as an actor to retain its foreign policy independence and uniqueness.

Keywords: Serbia, foreign policy, international relations, great strategy, identity